

Sabelherredømmer af Guds Naade maa forsvinde for at give Plads for de nye Stater. Vi maa vække Indignation mod det Bestaaende og Begejstring for det Kommende. Og fremme Humanitetsarbejdet mod Samfundets Svage, Syge og Samfundets Stedbørn, da kommer de nye Stater af sig selv — og hvad der er bedre: Lykkelige Tider.

Om Menneskelegemet og dets Krav.

Af

A. Kr. Dølleris.

III.

Blandt vore Nutidssygdomme er ingen uhyggeligere og farligere for Mennesket end Brystsyge, Tæring eller Tuberkulose. Hurtigere eller langsommere fører den under de bekendte ydre Tegn sit Bytte mod Graven. Og ingen anden Sygdom, end ikke Pest og Kolera, bortriver saa mange Mennesker, som den; det er godtgjort, at den er Aarsag til over syvende Delen af alle Dødsfald. Det vil derfor ikke være uden Betydning at gøre nærmere Bekendtskab med, hvori Sygdommen bestaar, hvorledes den udbreder sig, og hvad der mulig kan gøres for at hæmme eller indskrænke den farlige Fjende. Vi maa først gøres bekendte med:

Bakterier. Disse er smaa og for det blotte Øje usynlige Organismer, som kan formere sig med utrolig Hurtighed og findes i Luften, Vandet og for Resten næsten over alt paa Jorden. Ja, endog vort Legems Overflade saa vel som Mundhulen, Tarmkanalen huser til enhver Tid mange forskellige men for det meste *uskadelige* Arter af dem. Den nyere Tids Videnskab har imidlertid paavist, at mange Bakteriearter kan fremkalde Sygdomme, og at *de* som Regel maa betragtes for at være baade *Aarsagen* til og *Smitstoffet* for de smitsomme Sygdomme.

Man har alt for længere Tid siden til Dato været paa det rene med, at Tuberkulose, Tæring, var smitsom, og man har ogsaa anet, at Smitstoffet, altsaa Sygdommens Aarsag, var levende Organismer; men det lykkedes ikke at paavise det. Det er først i den seneste Tid, at det er fuldstændig blevet bevist, at det forholder sig saaledes. Den paagældende Bakterie, *Tuberkel-Bacillen* kaldet, er meget lille, fra $1\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ Mikromillimeter lang. Der skal altsaa med et Middeltal lægges c. 15,000 til Enderne af hverandre for at naa 1 Tomme. Den indeholder ofte *Sporer* (en Art Kim, som kan udvikle sig til Baciller, og som har mere Modstandskraft mod Undergang end disse og derfor spiller en stor Rolle ved Udbredelsen af Sygdommen, hvad senere skal omtales.).*)

Ved mangfoldige Undersøgelser er det slaaet fast, et Tuberkel-Bacillen regelmæssig og altid forekommer ved Tuberkulose, at de med Hensyn til Tid og Sted gaar *foran* alle de ejendommelige Forandringer, der hidrører fra Sygdommen, og at deres Fremkomst, Antal og Forsvinden staar i direkte Forhold til dennes Forløb.

Det er lykkedes at dyrke Bacillen i Blodvæske og flere andre Ting. Hensat i en Temperatur, som svarer til Legemets, begynder de efter 14 Dages Forløb en livlig Vækst eller Formering. Under 28 Gr. Varme og over 42 sker ingen Udvikling og følgelig kan der under almindelige Omstændigheder ingen Formering ske i det fri uden for Legemet, hvad der har meget at sige.

Sygdommens Smitteevne. Ved mange Forsøg er det godtgjort, at Overførelse f. Eks. af tuberkulost Spyt i et Individ kan fremkalde Tuberkulose; og dette gælder, hvad enten det ad naturlig Vej føres ind i Legemet, eller det ved Kunst indpodes. Ja, selv de udenfor Legemet ved Kunst udviklede Baciller kan smitte.

Efter de Oplysninger, som nu haves om Tuberkel-Bacillen, kan der drages vigtige Slutninger angaaende Maaden, hvorpaa den bliver udbredt. En Formering uden for Dyre- og Menneskelegemet kan, som før sagt, sikkert ikke finde Sted. Derimod kan Bacillen og da særlig dens Sporer meget godt bevares levedygtige i vore Omgivelser. I 6 Uger gammelt tuberkulost Spyt har vist sig levedygtige sporeholdige Baciller, uagtet en Forraadnelse var indtraadt. Ja, man har endog fundet smittedygtige Individuer i 6 Maaneder gammelt indtørret Spyt. Det vil heraf være klart, at Spyttet er en rig Kilde til Udbredelse af Smitten, især naar man betænker, at det ofte kan blive liggende paa Gulve og i Kroe i lang Tid; naar det nu senere i tørret Tilstand bliver oprevet i Form af Støv, kan det komme til at flyve rundt med de endnu angrebsdygtige Sporer, der som alt Støv kan blive indaandet og derved mulig komme til at grundlægge Sygdommen. Det er ogsaa uden for al Tvivl, at Smitten oftest optages gennem Aandedrættet, selv om Optagelsen ogsaa kan ske paa andre Maader f. Eks. ved Føden. Det bliver heraf en Selvfølge, at tuberkulost Spyt ikke bør henkastes baade her og der, men opsamles i en Spytebakke, som maa indeholde noget, der kan dræbe Smitstoffet f. Eks. Karbolvand eller Sublimatvand; det samme kan bruges til at desinficere Klæder, Møbler og Gulve med.

En anden Kilde til Sygdommen kan Mælken af tuberkulose Køer være; dette er flere Gange iagttaget. I det hele synes Koens og Menneskets Lungesygge at have en og samme Aarsag, det vil sige: er fremkaldt af samme Bacille-Former. Mælk af lungesygge eller mistænkelige Køer maa derfor *aldrig nydes* i raa Tilstand; ja det er et Spørgsmaal, om man ikke altid burde koge Mælken, før man benytter den, da man vanskelig kan være fuldt betrygget, selv om ingen af Køerne *tilsyneladende* har Sygdommen. I hvert Fald burde den Mælk, som man køber i Byerne, snart i en og snart i en anden Kælder, vistnok aldrig nydes raa. Der er meget, der taler for, at Mælken spiller

*) Indkommen i Lungerne (eller andre Organer) kan de formere sig stærkt og fremkalde Knuder, »Tuberkler«, som er hvidlige, osteagtige og kan findes overalt i Lungevævet, som derved kan opløses og bliver ophostet som gul Materie.